

สุทธนันท์ สุทธชนะ, สุทธิชัย พลทากลาง, ณัฐพล หอมหวน, คณิงนิจ เยื่อใย, อรุณดา เตารส, ฉันทชนก อินทร์ศรี, กัญญารัตน์ พึ่งประยูร วาสิณี ชลิตราพงศ์, พัทธนันท์ สุพรรณิ, อริสราวรรณ สุขเนาวรัตน์, พงศ์ธรชาติพิทักษ์

ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 34 ระหว่างวันที่ 20-26 สิงหาคม 2560 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคไข้หวัดใหญ่ 2 เหตุการณ์ จังหวัดอุดรธานี และกระบี่
พบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เป็นกลุ่มก้อน 95 ราย จังหวัดอุดรธานี พบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ ที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารย่อยโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี วันที่ 20 สิงหาคม 2560 มีผู้ป่วยจากค่ายเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลน้ำโสม จำนวน 6 ราย เป็นเพศชาย 5 ราย หญิง 1 ราย ด้วยอาการไข้ ไอ เจ็บคอ และปวดตามร่างกาย แพทย์ให้การรักษาตามอาการและให้ oseltamivir ทุกราย เก็บ Throat swab 1 ราย และให้กลับไปรักษาตัวที่บ้าน วันที่ 21 สิงหาคม 2560 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ได้ลงพื้นที่ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม พบผู้ป่วยตามนิยามได้และรับการตรวจรักษา 13 ราย ทุกรายได้รับ oseltamivir และเก็บ Throat swab เพิ่มอีก 1 ตัวอย่าง พบสารพันธุกรรมของไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H3 ทั้งสองตัวอย่าง จากการเฝ้าระวังยังพบผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้น วันที่ 24 สิงหาคม 2560 พบผู้ป่วยเพิ่ม 24 ราย วันที่ 25 สิงหาคม 2560 พบผู้ป่วยเพิ่ม 48 ราย วันที่ 26 สิงหาคม 2560 พบผู้ป่วยเพิ่ม 4 ราย โดยค่ายมีกำหนดการฝึกกระหว่างวันที่ 18-29 สิงหาคม 2560 มีนักศึกษามาฝึกที่ค่าย จำนวน 778 คน จาก 21 โรงเรียน ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่อำเภอบ้านผือ กุดจับ นายูงหนองวัวซอ และน้ำโสม เนื่องจากมีการระบาดและพบผู้ป่วยจำนวนมาก จึงดำเนินการปิดค่ายในวันที่ 27 สิงหาคม 2560

ผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เป็นกลุ่มก้อน 384 ราย จังหวัดกระบี่ พบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ในเรือนจำแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นเจ้าหน้าที่ 4 ราย นักโทษชาย 380 ราย เมื่อประมาณวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 พบเจ้าหน้าที่รายแรกป่วย และวันที่ 19 สิงหาคม 2560 มีนักโทษชายป่วยไปหาเจ้าหน้าที่พยาบาลในเรือนจำ ประมาณ 10 ราย โดยตรวจ rapid test 10 ราย ที่โรงพยาบาลกระบี่ พบสารพันธุกรรมของไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด A

จำนวน 7 ราย ส่งตัวอย่างตรวจยืนยันที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 จังหวัดภูเก็ต 7 ตัวอย่าง พบสารพันธุกรรมของไวรัสไข้หวัดใหญ่ ชนิด A สายพันธุ์ H3 ทั้ง 7 ตัวอย่าง ได้ดำเนินการแยกผู้ป่วยทั้งหมดมาอยู่รวมกันที่เรือนนอน 3 ล่าง และปรับตารางกิจกรรมไม่ให้สัมผัสกับผู้อื่นต้องขังอื่น ๆ กระจาย Tamiflu ทั้งหมด 64 คน ที่เหลือให้ยารักษาตามอาการ ได้ส่งตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการเพิ่มเติมในผู้ต้องขัง 8 ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ 2 ตัวอย่าง พบสารพันธุกรรมของไวรัสไข้หวัดใหญ่ ชนิด A สายพันธุ์ H3 จำนวน 7 ตัวอย่าง

มาตรการดำเนินการป้องกันควบคุมโรค ได้คัดกรองนักโทษในเรือนจำและเจ้าหน้าที่ แยกผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ออกจากกลุ่มปกติไว้ในห้องแยกตลอดระยะเวลาที่มีอาการ ให้ความรู้และสุขศึกษาป้องกันเรื่องโรคไข้หวัดใหญ่ แจกหน้ากากอนามัยและสอนวิธีการใช้แก่ผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และย้ายเรื่องการล้างมือด้วยสบู่แก่ผู้ป่วย นักโทษในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ทุกคน

2. อาหารเป็นพิษ จังหวัดสงขลา พบผู้ป่วยสงสัยอาหารเป็นพิษ 126 ราย ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดสงขลา วันที่ 21 สิงหาคม 2560 เวลา 08.30 น. พบนักเรียนมีอาการถ่ายเหลว ปวดมวนท้อง เข้ารับการรักษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลำซิง จำนวน 15 ราย โรงพยาบาลสมเด็จพระนาคา 3 ราย โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง 1 ราย โรงพยาบาลกรุงเทพ 2 ราย และโรงพยาบาลราชภูริยินดี 2 ราย ส่งตรวจ stool exam 1 ราย พบ blastocystis hominis วันที่ 24 สิงหาคม 2560 ทีมสอบสวนโรคโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลำซิง ได้ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม พบผู้ป่วยที่เข้านิยามจำนวน 63 ราย ส่งตรวจ Ractal swab แม่ครัวและผู้ป่วย 20 ราย ผลไม่พบเชื้อก่อโรค ในด้านสิ่งแวดล้อมได้ส่งตรวจน้ำเพื่อหาแบคทีเรียโดยตรวจสอบสารโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (SI-2) ในอาหารและน้ำดื่ม จำนวน 53 ตัวอย่าง พบ Coliform Bacteria จำนวน 13 ตัวอย่าง (ร้อยละ 24.53) โดยพบในผู้ประกอบอาหาร 3 ตัวอย่าง

ในภาชนะ 9 ตัวอย่าง และในน้ำใช้ 1 ตัวอย่าง ต่อมาวันที่ 25 สิงหาคม 2560 ทีมสอบสวนโรคของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 พบผู้ป่วยเข้าเกณฑ์อีก 40 ราย ส่วนใหญ่มีอาการปวดมวนท้อง และถ่ายเหลว ส่วนน้อยมีไข้ และอาเจียน ทางโรงเรียนได้มีการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนแล้ว รวมถึงทำความสะอาดถังน้ำ และทำ chlorine shock

3. การประเมินความเสี่ยงโรคไข้หวัดใหญ่

สถานการณ์ของโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลในปีนี้มีจำนวนผู้ป่วยสูงมากและสูงกว่าค่ามัธยฐานของปีที่ผ่านมา และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่ามัธยฐาน 5 ปี จะพบว่าอัตราผู้ป่วยมีโอกาสที่จะเพิ่มสูงขึ้นไปอีกจนถึงสัปดาห์ที่ 41 จึงจะเริ่มลดลง ข้อมูลจากการเฝ้าระวังผู้ป่วยอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่พบว่ายังคงมีแนวโน้มที่จะพบผู้ป่วยอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 30 ร้อยละ 3.9 เป็นร้อยละ 4.39 ในสัปดาห์ที่ 33 โดยจำนวนตัวอย่างที่ส่งตรวจหาเชื้อไข้หวัดใหญ่พบว่าเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 18 และอัตราการตรวจพบเชื่อนั้นเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่สัปดาห์ที่ 22 และสูงที่สุดในสัปดาห์ที่ 32 โดยจากตัวอย่างที่ส่งตรวจ 151 ตัวอย่าง พบเชื้อสูงถึงร้อยละ 55.63 และเชื้อที่พบมากที่สุดในช่วงสัปดาห์ที่ 33 ได้แก่ Influenza A/H3 รองลงมา ได้แก่ Influenza B และ Influenza A/H1N1 ตามลำดับ

จากข้อมูลรายงานเหตุการณ์การระบาดในสัปดาห์ที่ 30-34 พบว่า มีการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่จำนวน 28 เหตุการณ์ โดยสถานที่ที่เกิดการระบาดมากที่สุด คือ เรือนจำ จำนวน 10 เหตุการณ์ รองลงมา คือ สถานศึกษา จำนวน 7 เหตุการณ์ ค่ายทหาร จำนวน 4 เหตุการณ์ ชุมชน จำนวน 3 เหตุการณ์ และเกิดขึ้นในโรงพยาบาล วัด ค่ายยาเสพติดและสถานที่อื่น ๆ ที่ละ 1 เหตุการณ์ โดยความเสี่ยงที่ทำให้พบในเรือนจำมากที่สุด ได้แก่ การที่นักโทษอยู่กันอย่างแออัด การมีกิจกรรมประจำวันร่วมกัน และการใช้สิ่งของร่วมกัน

คำแนะนำ

สำหรับประชาชนทั่วไป หากไม่มีความจำเป็น ควรหลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังสถานที่แออัด หมั่นล้างมือบ่อย ๆ โดยเฉพาะหลังจากสัมผัสสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน หากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หรือสงสัยไข้หวัดใหญ่ ควรรีบไปพบแพทย์ และควรสวมหน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อให้แก่ผู้อื่น ประชาชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีภาวะอ้วน ควรได้รับวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่

สำหรับสถานที่ที่มีคนอยู่มาก ๆ เช่น เรือนจำ ค่าย โรงเรียน ควรปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสุขลักษณะของสถานที่อย่างสม่ำเสมอ

จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้แยกเป็นรายบุคคลไม่ให้ใช้ปะปนกัน เช่น ผ้าเช็ดหน้า แก้วน้ำ ซ้อนอาหาร จัดให้มีการคัดกรองโรคก่อนเข้าไปในสถานที่นั้น ๆ และควรมีแผนในการรับภาระระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ เช่น การจัดเตรียมสถานที่สำหรับแยกผู้ป่วย การส่งต่อผู้ป่วย การจัดเตรียมยา และเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะยา Oseltamivir

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์โรคไข้หวัดนก ประเทศฟิลิปปินส์

ข้อมูลจากเว็บไซต์ ProMED-mail รายงาน ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2560 ตรวจพบการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N6 ในฟาร์มสัตว์ปีกเป็นครั้งแรกของประเทศฟิลิปปินส์ การระบาดเกิดขึ้นในฟาร์มสัตว์ปีกเมือง San Luis จังหวัด Pampanga บนเกาะลูซอน ทางตอนเหนือของกรุงมะนิลา การระบาดเริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม มีสัตว์ปีกเสียชีวิต 37,000 ตัว มีฟาร์มสัตว์ปีกได้รับผลกระทบ 7 แห่ง ได้ดำเนินการทำลายไก่ เป็ด และนกขนาดเล็กในรัศมี 1 กิโลเมตร ทั้งหมดประมาณ 200,000 ตัว เมือง San Luis อยู่ใกล้กับหนองน้ำ Candaba ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยหลักของนกที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ของเอเชียในช่วงฤดูหนาว วันที่ 24 สิงหาคม 2560 ข้อมูลจากเว็บไซต์ CIDRAP ได้รายงานยืนยันการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N6 อีกเหตุการณ์ในจังหวัด Nueva Ecija ซึ่งอยู่บนเกาะลูซอนปัจจุบันกรมการเกษตรได้สั่งห้ามเคลื่อนย้ายหรือขนส่งสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์ของสัตว์ปีกออกจากเกาะลูซอน สำหรับการติดเชื้อไข้หวัดนกในคน ปัจจุบันฟิลิปปินส์ยังไม่มีรายงานการติดเชื้อไข้หวัดนกในคน

2. สถานการณ์โรคไข้หวัดในภูมิภาคเอเชียใต้และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก รายงาน วันที่ 21 สิงหาคม 2560 ภูมิภาคเอเชียใต้ ในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีรายงานการเพิ่มขึ้นของไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H1N1 pdm09 ในประเทศอินเดีย และเนปาล มีรายงานผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องในประเทศภูฏาน ซึ่งตรวจพบเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เพียงไม่กี่ราย

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีรายงานไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล และมีรายงานผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศเมียนมาร์และฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะไวรัสไข้หวัดใหญ่ A (H1N1) pdm09 สำหรับตอนใต้ของประเทศจีนและฮ่องกงมีรายงานผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ และผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่อยู่ในระดับสูงส่วนใหญ่ตรวจพบเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ A (H3N2)